

Cách đây h n m t th k , t i nh ng qu c gia b ng ai bang đô h , đ t n c b chia c t, văn hóa b n đ a b tri t h y,

tâm linh dân t c b nh c m , dày xéo thì k không ngoan bi t th i bi t th đã ch y theo ng ai bang đ ki m mi ng đ nh chung r i quay tr l i k t t i và ch i r a ông bà t tiên mình. T i Vi t Nam trong b i c nh mà:

*Trên gh bà đ m ngoi đít v t
Đ i chân ông c ng ng đ u r ng (Tr n T X ng)*

Và khi nhà c a, đình, chùa, mi u đ n c a đ t n c tan nát:

*B n Nghé c a t i n tan b t n c
Đ ng Nai tranh ngói nhu m màu mây (Nguy n Đình Chi u)*

...thì t ng nh ho c ti c th ng h n dân t c ch là nh ng ti ng khóc than ho c ti ng th dài. Ngay c T n Đà mu n bày t lòng ái qu c cũng ch dám nói bóng nói gió:

*N c non n ng m t l i th
N c đi đi mãi không v cùng non.*

R i nhà th Vũ Đình Liên mu n h i t ng l i uy linh c a dân t c năm x a cũng ch đ t m t đ u ch m h i:

*Nh ng ng i muôn năm cũ
H n đâu bây giờ ?*

Th t đau kh cho dân t c Vi t Nam v i m t quá kh huy hoàng. Th nh ng bây gi thì có khác. Sau khi thoát kh i ách đô h , các qu c gia đ c l p đã h c đ c bài h c x ng máu là n u không ph c h i l i khí phách và tâm linh dân t c thì không th nào đoàn k t đ đ i đ u v i nh ng cu c xâm lăng c a đ th lo i ng ai bang, công khai cũng nh ng m ng m đ i m i hình th c.

S tr i d y c a các qu c gia H i Giáo, ng ai tr hành đ ng quá khích c a thi u s , nó còn là m t n l c đ bày t khí phách và b o v giá tr tâm linh mà h nghĩ r ng giá tr đó lúc nào cũng có th b Tây Ph ng xâm th c và h y h ai. V y thì tâm linh dân t c là cái gì mà ng i ta ph i dùng x ng máu đ b o v ? Ch c n nhìn vào th c t chúng ta s th y ngay câu tr l i.

Chúng ta có th nói mà không s sai l m r ng tâm linh c a dân t c Do Thái là Do Thái Giáo. Tâm linh c a các dân t c Âu Châu, Canada, Úc Châu, Hoa K là Ky Tô Giáo, tâm linh c a dân t c n Đ là n Đ Giáo...và hi n nhiên tâm linh dân t c c a Tích Lan, Tây T ng, Mi n Đ i n, Lào, Trung Hoa, Nh t B n, Thái Lan, Că m B t và Vi t Nam là Ph t Giáo.

Th nh ng khác v i các Th n Giáo, tâm linh dân t c c a các x thu n nhu n t t ng Ph t Giáo, chính y u không ph i là s tuân ph c và th ph ng th n linh - mà là s th nh p giáo lý m t cách hài hòa vào cu c s ng. T i đây, s th ph ng là th y u còn “c u kh đ sanh, h qu c an dân” m i là c u cánh. Đ i v i ng i Vi t Nam , tâm linh c a dân t c r t linh thiêng nh ng không huy n bí. Nó không huy n bí vì nó không d a vào Th n Linh. Đó là ni m tin vào giáo lý c a Đ c Ph t b ng x ng b ng th t, r i t đó rút ra nh ng giá tr đ o đ c cao nh t, r i chan hòa trong cu c s ng qua m t th i gian r t dài r i tr thành truy n th ng dân t c. Chính tâm linh này đã soi r i cho cách c x , n p nghĩ, ph ng châm hành đ ng c a ông bà chúng ta trong m y ngàn năm, ch ng h n nh :

- Ch ngã em nâng.
- M t con ng a đau c tàu không ăn c .
- Th ng ng ng i nh th th ng thân.
- Chín b làm m i.
- Ch Tâm kia m i b ng ba ch Tài.
- Làm lành lánh d .
- h i n g p lành.
- Hi u th o, báo đáp công n sinh thành.
- Báo t tr ng ân (Ân t tiên, ân đ t n c, ân Tam B o, ân đ ng bào và nhân lo i)
- Tháng B y ngày R m xá t i vong nhân...

Và chính ngôi chùa, qua bao ngàn năm kia đã là bi u t ng cho tâm linh đó m t cách t nhiên. C th nhìn vào c u trúc và sinh h at c a làng quê, xã thôn Vi t Nam thì s th y:

- Đình làng là n i h i h p đ bàn v vi c làng, vi c n c, vi c vua, vi c quan. Nó là bi u t ng c a uy quy n th t c. T i đình làng ph i có tôn ti, tr t t và th b c đầu vào đó. Đình làng s p đ t th l , thu má, đôi khi cũng tr thành tòa án đ xét x nh ng v tình yêu trai gái v ng tr m

Mái Chùa Tr C t H n Dân T c

Tác Giả: Đào Văn Bình

Thứ Ba, 09 Tháng 2 Năm 2010 11:33

v.v.. Thành Hoàng Làng là v th n mà dân làng tin t ng s đem l i m a thu n gió hòa, mùa màng t t vì ngày x a ng i dân s ng v nông nghi p.

- Mi u, Văn Mi u đ ghi công và th ph ng các danh nhân, các b c sĩ phu c a đ t n c nh mi u th C Cao Bá Quát, C Nguyễn Du, C Chu Văn An, Bà Công Chúa Li u H nh, C Ôn Nh H u, C Nguyễn Công Tr , C Nguyễn Trãi, C Nguyễn B nh Khiêm, C Lê Quý Đôn v.v.. Mi u và Văn Mi u bi u t ng cho văn hóa dân t c.

- Đ n là n i th ph ng các v anh hùng ho c các v có công đ ng n c nh đ n th Vua Hùng, Hai Bà Tr ng, Bà Tri u, Bà Lê Chân, đ n th Vua Lê Đ i Hành, Vua Đinh Tiên Hoàng, Vua Lý Thái T , Đ c Thánh Tr n, Vua Lê L i, đ n th Vua Quang Trung v.v..Đ n th các anh hùng là bi u t ng s ng đ ng c a l ch s và khí phách dân t c. T i Đ n Ki p B c đ chiêm bái Đ c Thánh Tr n chúng ta th y khí phách hào hùng c a dân t c đã đánh tan ba cu c xâm lăng c a Đ Qu c Nguyên Mông.

- Còn Ngôi Chùa là n i th Ph t và hi n nhiên là bi u t ng tâm linh c a dân t c, mà m t v nào đó đã nói:

“Mái chùa che ch h n dân t c”

T t c nh ng gì nói t trên, nh ng sinh h at c a Đ ình, Chùa, Mi u, Đ n c a làng quê Vi t Nam đã k t h p nhu n nhuy n, hài hòa t m y ngàn năm đ tr thành b n s c dân t c. Đ i đây chúng ta s nói thêm v nh ng nét đ p, nét đ th ng, nét hi n hòa, nét đ n h u, nét tr tình, nét t bi, nét bao dung c a ngôi chùa.

1) Mái chùa không ph i là n i gieo r c oan khiên mà là ch gi i oan. Chính vì v y mà Đ o Ph t không gieo r c oan khiên cho nhân l ai là nh th đó. Bao nhiêu ân oán giang h h t i chùa thì ph i tiêu tan. Chùa không ph i là n i phân x đúng sai, có t i hay không có t i. Chùa là n i x b t t c nh ng gì g i là Đúng Sai. Đ o đ c c a chùa n m i lòng T Bi, H X . Mu n bi t Đúng Sai, mu n bi t có t i hay không có t i xin đ n tòa án, đ n ông lu t s , đ ng đ n chùa.

2) Chùa không ph i là n i bàn b c âm m u khu t l p mà c a chùa r ng m . Nhà chùa không có gì ph i che gi u cho nên Ph t Giáo không có dòng tu kín. Ch hành thi n, ch i c a ni /s , nhà trù, n i th trai, chánh đ i n, n i th T ...m i ng i có th thăm vi ng. S linh thiêng c a m t ngôi chùa không ph i là phép m u ho c là n i bao trùm bí m t...mà là gi i lu t, đ o h nh c a s , ni.

Mái Chùa Trọ Cột Hòn Dân Tộc

Tác Giả: Đào Văn Bình

Thứ Ba, 09 Tháng 2 Năm 2010 11:33

3) Mái chùa không phải là nơi mà u vĩ c thng tr thiên h mà là nơi c u kh đ sanh. Chùa không phải là trung tâm quy n l c c a đ t n c hay c a th gi i. Trung tâm quy n l c c a đ t n c n m qu c h i, n m chính ph , n m ng i dân. Chùa không phong ch c cho ai. Chùa không ng h ai mà cũng không bài bác ai. Chùa không phải là nơi chia chác l i l c ngoài đ i. Tr i qua các tri u đ i Đình, Lê, Lý, Tr n, Lê, Nguy n, nhi u Thánh tăng đã tr thành qu c s , s th n c a tri u đình nh ng chùa không bao gi là nơi đ th gian th m th t t i lui xin x quy n ch c.

4) Mái chùa không phải là nơi gom góp ti n b c, mà là nơi chu c p cô nhi, giúp ng i nghèo khó. Ti n b c c a đàn na thí ch thì đ c dùng vào vĩ c ph c thi n. B i vì đ o Ph t quan ni m r ng không có s giàu có và ph c báu nào b ng B Thí. Ch t ch a c a c i, vàng b c đ y kho ch là bi u hi n c a lòng Tham. Đ o Ph t là đ o di t Tham ch không phải là đ o ô m p, b o v lòng Tham. Ng i Nam tr c đây có câu nói th t đ th ng “Ti n Chùa”. M n ti n c a ng i ta xài đã đ i r i không tr , ch n t c quá h i “B ti n chùa h ?” Ti n chùa là ti n ai đ n xin cũng đ c. Chùa ch cho không và không bao gi tính l i, tính lãi.

5) Dù bao nhiêu h ng-ph , bao cu c hý tr ng, c i đau khóc h n đã qua nh ng trái tim c a chùa, t m lòng c a chùa v n h ng tr , v n b t bi n, không b hoen theo th i gian đó là cái Tâm Lành và Th y Chung v i đ t n c. Chùa có th b phá tan, nh ng chùa không bao gi b khu t ph c b i b t c th l c C ng Quy n, Th c Dân, Đ Qu c, Xâm L c nào.

6) Qua vài ngàn năm, mái chùa là hình nh quen thu c đã đi vào ti m th c c a dân t c. T i sao th ? B i vì chùa - nơi mà s c , s bác thì hi n t , s bà, s cô thì đ u dàng. Đ i s ng c a chùa đ n s đ m b c, phong c nh chùa thì t ch tĩnh nên th , ti ng chuông chùa êm nh ti ng t nh th c c a lòng mình:

Tho ng bên tai m t ti ng chày kinh,

Khách tang h i gi t mình trong gi c m ng (Chu M nh Trinh)

Mùa xuân T t đ n, sau nh ng ngày vui ch i v i gia đình, làng n c, ng i ng i b o nhau đi l chùa. Khi xuân còn ph i ph i, lòng ng i hân hoan, gió xuân hi n hòa, trăm hoa đua n ...th t trên đ i không có gì đ p h n là Đi L Chùa.

R nhau xem c nh Kĩ m H

Xem C u Thê Húc xem Chùa Ng c S n

Đài Nghiên, Bút Tháp ch a m n

H i ai xây đ ng nên non n c này? (Ca Dao)

Chính vì th mà H i Ch y Chùa H ng là m t h i l n c a dân t c, gi ng nh nh ng cu c hành

Mái Chùa Trĩ Cốt Hồn Dân Tộc

Tác Giả: Đào Văn Bình

Thứ Ba, 09 Tháng 2 Năm 2010 11:33

hồng ng v Mecca m i năm c a hồng ng tri u ng i H i Giáo.

Hôm nay đi Chùa Hồng ng

Hoa d m h i s ng

Cùng th y me em d y

Em v n đ u soi g ng

(Nguyễn Nh c Pháp)

Th nh ng l chùa đ làm gì đây? Trĩ c h t đ cho tâm hồn thanh th n, trút b b t mu n phi n, x b b t Tham-Sân-Si, r i nhân đó th p m t nén nhang c u nguy n cho c u huy n th t t . Sau đó đóng góp m t ph n nh làm công đ c v i chùa, r i m t ph n l i đ em v . Nh ng khác v i đ ăn th c u ng hoa trái ch a cúng Ph t. Nh ng gì sau khi đã cúng Ph t r i đ u đ c coi là l c đ em l i t t lành cho gia đình. Ng i Vi t mình c tin nh th c ngàn năm r i và c t i n a, dù t trên đ t M h n 25 năm cũng v n tin nh th . B a c m chay chùa dù là t ng chao, d a mu i v n linh thiêng h n là b a c m th nh s an nhà. Chính vì th mà ng i Tây Ph ng th y l là t i sao ng i Vi t Nam , ng i Trung Hoa c thích t i chùa ăn c m chay. Xin th a đó là nét đ p c a dân t c chúng t i mà n u không ph i là ng i Vi t Nam ho c ng i Trung Hoa thì quý ngài không sao hi u đ c.

7) Mái chùa còn là n i n ng nấu khi chúng ta g p h an n n, cùng đ ng mà không ai dung ch a. L đ i yêu nhau, sinh con không t i n nuôi n ng, s làng xóm ch e c i bèn đ em con b chùa. Do đó nhi u chùa đã tr thành c n i v i n đ nuôi n ng tr em b c ph c. Ch ng h n nh Chùa B Đ b bên kia sông Hồng, Chùa Đ c S n H ng Th y, Hu đã nuôi n ng, d y v n, d y võ thu t cho 198 tr em khuy t t t ho c m côi ho c b cha m b r i, đ các em t tin, dũng c m đ t v t qua n i b t h nh c a cu c đ i. M i đây nh t là chuy n m t m c s Nam Hàn đã vào chùa đ lánh n n su t 34 năm tr i. R i chuy n c a nhà đ c tài quân phi t khét t i ng Nam Hàn là T ng Th ng Chun Doo Hwan sau khi h t quy n h t th , b l i ra tòa k t án t hình. Cu i cùng ph i c o đ u, xin n ng nấu chùa, sau đ c gi m án thành chung thân r i đ c ân xá. Dĩ nhiên chùa đâu ph i là n i dung ch a t i ph m. Th nh ng khi m t k g p b c đ ng cùng nh th , nhà chùa làm sao có th đ u i h ra ngoài? C a chùa r ng m là tôn ch c a ch t ng, ni mà. Cho nên k ph m t i có th t m th i l u t i đó cho đ n khi nhà ch c trách bi t đ c và m i ông y đ i, ch chùa không xua đ u i ai c .

8) Mái chùa còn là b i c nh n y n bao m i tình đ p nh hoa còn truy n t ng cho t i ngày nay. Trong Bích Câu K Ng Tú Uyên đã g p Giáng Ki u n i c nh Ph t:

Ng c H có đám chay t ng ,

N c nô c nh Ph t, t ng b ng h i Xuân.

D p diu tài t giai nhân ,

Ng n ngang mã tích xa tr n thi u ai .
Th ng Xuân sinh cũng d o ch i,
Th ng ng túi, r u v i v i b u.

R i quan huy n T Th c, đ p trai, hào hoa, may m n g p Tiên N cũng t i m t ngôi chùa n i ti ng c a Huy n Tiên Du, T nh B c Ninh. R i chuy n Vua Lý Thánh Tông đi thăm Chùa Dâu mà g p cô thôn n tên Y n Loan t i đây. Vua ng ý đem v cung phong làm Lan Phu Nhân, sau là Nguyên Phi cu i cùng là Hoàng Thái H u. Bà sinh cho Vua hai hoàng t n i dôi ngại vàng. N u Vua không đi chùa, may m n g p cô Y n Loan thì ch c ch n s tuy t t vì năm đó Vua đã 40 tu i mà không con. Có l vì giai th ai này đ c truy n t ng trong dân gian cho nên nh ng ai hi m mu n đ u đ n Chùa đ xin Ph t Bà Quan Âm ban cho m t m n con g i là “con c u t”. Chuy n c u t có th th y trong su t chi u dài l ch s Vi t Nam .

9) Ngày nay do xã h i phát tri n quá nhanh, nhanh đ n chóng m t và nhi u h h ng, cám đ cho nên nhu c u giáo d c thanh-thi u-niên là nhu c u b c thi t. Chính vì th mà chùa đã tr thành trung tâm sinh h at c a các đoàn sinh Gia Đình Ph t T . Các em đ n đây đ sinh ho t, vui ch i, huân t p đ tr thành m t công dân t t đ c trang b b ng nh ng giá tr đ o đ c v ng ch c, khi tr ng thành vào đ i c g ng v n lên, góp ph n vào vi c lãnh m nh hóa xã h i và không quên giúp đ k khác trong tinh th n Bi-Trí-Dũng. Chùa làm bao l i ích cho đ i nh th cho nên nh ng ai nói r ng chùa y m th , ch lo vi c Đ o không lo vi c Đ i ho c “tr n vi c quan đ i chùa” k là thi u hi u bi t ho c ác kh u.

10) Hi n nay trên toàn th gi i, t Âu sang Á, th m chí c Phi Châu, Tân Tây Lan, Úc Châu, n Đ đã có kh ang 300 ngôi chùa do ni, s Vi t Nam tr trì. Dù có n i còn r t khiêm t n và ch nh m t ng n đèn r t nh trong đêm t i. Th nh ng dù là m t ng n đèn nh v n là ng n đu c T Bi và Trí Tu đ c th p lên, nh ng ch ng t lãnh b t đ u đ c gieo tr ng. M i b t c, m i qu c gia đ u có l ng tâm và đ o đ c riêng c a h . Nh ng mu n th gi i này t n t i trong yên vui thì con ng i c n ph i có m t n n đ o đ c chung. Chúng ta hãy nghe h c gi Moni Bagghee nói “ Th gi i ngày nay ngày càng h ng v Đ c Ph t vì ngài là ng i duy nh t tiêu bi u cho l ng tâm c a nhân l ai.” (*) Cho nên s hi n di n c a ngôi chùa, dù b t c ở đâu s là bi u t ng c a m t n n đ o đ c cao c nh t mà con ng i c n ph i v n t i. Chúng ta có th tin t ng v ng ch c đ i u này nh nhà bác h c Albert Einstein đã kh ng đ nh cách đây h n n a th k “ Tôn giáo c a t ng lai s là m t tôn giáo toàn c u, v t lên trên m i Th n Linh, Giáo Đ i u và Th n H c. Tôn giáo y ph i bao quát c ph ng di n T Nhiên l n Siêu Nhiên đ t trên căn b n c a ý th c đ o lý, phát xu t t kinh nghi m t ng th g m m i lãnh v c nói trên, trong cái Nh t Th đ y đ ý nghĩa. Ph t Giáo s đ p ng đ c các đ i u ki n đó.” (*)

L i K t:

Tr i bao h ng ph , chùa đã n i trôi theo dòng l ch s và g n li n v i v n m nh dân t c. Khi nào đ t n c h ng th nh, t ch thì chùa chi n đông đúc, trăm h âu ca, giáo lý hi n hòa ph c p trong dân gian. Khi nào đ t n c lo n ly, ng ai xâm dày xéo thì chùa chi n tan nát và

cũng là lúc mà tâm linh cọa dân tọc tan nát, trọ m vong!

Kinh qua lọch sọ đầu thọọng cọa nhọng thọi kọ mọt nọọc, và nhìn vào nhọng xung đọt cọa thọ giọi ngày hôm nay chúng ta thọy vũ khí tọi tâm đọ bọ o vọ đọt nọọc là đọ u phọi có, nhọng sọ c mọ nh cọa mọt dân tọc không hoàn toàn nọ m ọ vũ khí. Mọt dân tọc muọ n kọt thành mọt khọi hùng mọ nh nó phọi đọa trên ba trọ cọt: Văn Hóa, Khí Phách (Lọch sọ) và Tâm Linh.

Chúng ta có thọ mua vũ khí ọ nọọc ngoài, nhọng chúng ta không thọ chọ hoọc nhọ ngọ ai bang tọi đọ đọy đọ văn hóa dân tọc, rao giọng, truyọn bá khí phách và tâm linh cho dân tọc chúng ta. Cọ thọ tọng ng tọng ngày mai đây, tọt cọ các nhà thọ tọi Âu Châu, Hoa Kọ biọ n mọt và đọ c thay vào đọ bọng các thánh đọng Họi Giáo thì Hoa Kọ và Âu Châu có còn là Hoa Kọ và Âu Châu nọa không? Ngọ c lọi, tọi các quọ gia Trung Đọng và ọ Rọp, các đọ n thọ Họi Giáo biọ n mọt và đọ c thay bọng các nhà thọ Ky Tô Giáo thì Trung Đọng và ọ Rọp có còn là ọ Rọp và Trung Đọng nọa không?

Nhọ vọy, xét vọ mọt tâm linh dân tọc, ngôi chùa là mọt biọ u tọng linh thiêng bọt khọ thay thọ. Vọy thì đọi vọi ngọọi Viọt Nam, tọ thọ m cho các ngôi chùa, khuyọn khích mọi ngọọi đọi lọ chùa, duy trì sọ hiọ n đọ n cọa ngôi chùa - là bọ o vọ tâm linh và bọ n sọ c dân tọc. Muọ n đọt nọọc tọ n tọi, đọ c lọp, hùng mọ nh, tọ chọ và phát triọ n trong tinh thọ n nhân ái mà không mọt bọ n sọ c, thì tọng giây, tọng phút chúng ta không thọ phọ mọ c tâm linh cọa dân tọc muọ n ra sao thì ra. Nói khác đọ không thọ phọ mọ c chùa còn hay mọt, sao cũng đọ c.

(23 Tọt Nhâm Đọn, 2010)

ọ

Cọ c chú: đọ u (*) Trích trong Đọ o Phọt Đọọi Cái Nhìn Cọa Các Nhà Trí Thọc: Buddhism in the Eyes of Intellectuals